

2023

Pestprotocol Johan Frisoschool

Werkdocument

Pestgedrag en protocol

Inleiding

Dit protocol is een werkdocument en wordt in schooljaar 2023 – 2024 aangepast. De Johan Frisoschool is bezig met een kwaliteitsslag pedagogisch handelen. Al in schooljaar 22/23 zijn mooie stappen gezet in de aanpak Sociaal Emotioneel Leren (SEL) op onze school. Elementen hiervan zijn al opgenomen in dit protocol. De inhoud zal in de loop van het jaar d.m.v. collegiaal leren en externe inbreng verder vorm krijgen.

Met behulp van het pestprotocol willen wij het pestgedrag binnen onze school niet alleen aanpakken, maar ook voorkomen, door het gedrag van pester, meeloper en gepeste bespreekbaar te maken. Bij de aanpak van pestgedrag worden ook de ouders intensief betrokken. Pestgedrag beperkt zich niet alleen tot de school, maar ook vaak daarbuiten. Dit protocol sluit aan op het Handboek Veiligheid 2009 van stichting Trivium. Doel van het pestbeleid van Trivium is het voorkomen van pestgedrag.

Het pestprotocol is een plan van aanpak ten aanzien van:

- het voorkomen van pestgedrag
- het tijdig signaleren van pestgedrag
- het veranderen van pestgedrag

Uitgangspunten van de school over pesten

Op de Johan Frisoschool werken we preventief aan pesten. Uit onderzoek blijkt dat een systematisch aanbod van Sociaal Emotioneel Leren (SEL) – competenties pesten kan voorkomen. Door een aanpak die gericht is op straffen van de gepeste kan het pestgedrag juist toenemen.

Wij werken met de methode KWINK, dat gebaseerd is op 5 thema's van Sociaal Emotioneel Leren.

Wat is pestgedrag?

Het verschijnsel pesten is een zondebokfenomeen waarbij leden van een groep een soortgenoot mishandelen. Pesten kent duidelijk andere kenmerken dan plagen. Uit een plaagsituatie kan echter heel gemakkelijk een peestsituatie voortvloeien. Een duidelijk overzicht van de kenmerken van PLAGEN en PESTEN, en de gevolgen van dit gedrag vormt de basis voor het signaleren van pestgedrag.

Pesten en plagen, waar zit het verschil?

PLAGEN Is onschuldig, en gebeurt onbezonnen en spontaan. Gaat soms gepaard met humor. Is van korte duur, of gebeurt slechts tijdelijk. Speelt zich af tussen 'gelijken'. ('Twee honden vechten om hetzelfde been')

Is meestal te verdragen, of zelfs leuk maar kan ook kwetsend of agressief zijn. Meestal één tegen één. Wie wie plaagt, ligt niet vast. De tegenpartijen wisselen keer op keer. GEVOLGEN 'Schaafwond' of korte draaglijke pijn. (hoort bij het spel) Wordt soms ook als prettig ervaren. ('Plagen is kusjes vragen') De vroegere relaties worden vlug weer hersteld. De ruzie of het conflict wordt spoedig bijgelegd. Men blijft opgenomen in de groep. De groep lijdt er niet echt onder.

PESTEN Gebeurt berekenend (men weet meestal vooraf goed, wie, hoe en wanneer men gaat pesten) Men wil bewust iemand kwetsen of kleineren. Is duurzaam: het gebeurt herhaaldelijk, systematisch en langdurig. (stopt niet vanzelf en na korte tijd) Ongelijke strijd. De onmachtsgevoelens van de gepeste staan tegenover de machtsgevoelens van de pestkop.

De pestkop heeft geen positieve bedoelingen en wil pijn doen, vernielen of kwetsen. Meestal een groep (pestkop en meelopers) tegenover één geïsoleerd slachtoffer. Er bestaat een neiging tot een vaste structuur. De pestkoppen zijn meestal dezelfde, net zoals de slachtoffers. (mogelijk wisselend door omstandigheden) GEVOLGEN Indien niet tijdig wordt ingegrepen, kunnen de gevolgen (zowel lichamelijk als psychisch) heel pijnlijk en ingewikkeld zijn en ook lang naslepen. Het is niet gemakkelijk om tot betere relaties te komen. Het herstel verloopt heel moeizaam. Isolement en grote eenzaamheid bij het gekwetste kind. Aan de basisbehoefte om 'Bij de groep te horen' wordt niet voldaan. De groep lijdt onder een dreigend en onveilig klimaat. Iedereen is angstig, en men wantrouwt elkaar. Er is daardoor weinig openheid en spontaniteit. Er zijn weinig of geen echte vrienden binnen de groep. Negatief zelfbeeld dat deze kinderen ontwikkelen kan hen ook op latere leeftijd nog parten spelen. Soms is het voor hen onmogelijk goed te kunnen functioneren in de maatschappij.

Herkennen van pestgedrag

Leerkrachten kunnen pestgedrag herkennen. Pestgedrag bestaat uit:

- Leerlingen met woorden, b.v. vernederen, schelden, dreigen, belachelijk maken, enz.
- Leerlingen met lichamelijk geweld, bv. trekken aan kleding, duwen, schoppen, slaan, met wapens; stokken, stenen, enz
- Achtervolging van leerlingen, bv. achterna lopen, opjagen, in de val laten lopen, enz.
- Uitsluiting van anderen, bv. door doodzwijgen, uitsluiten bij feestjes en spelletjes
- Het stelen of vernielen van bezittingen van anderen
- Afpersing van medeleerlingen, bv. door te dwingen geld of spullen af te geven, dwingen iets voor de pester.

Naast gedrag kunnen leerkrachten ook op een andere wijze signaleren dat er mogelijk sprake is van pestgedrag. Signalen kunnen zijn:

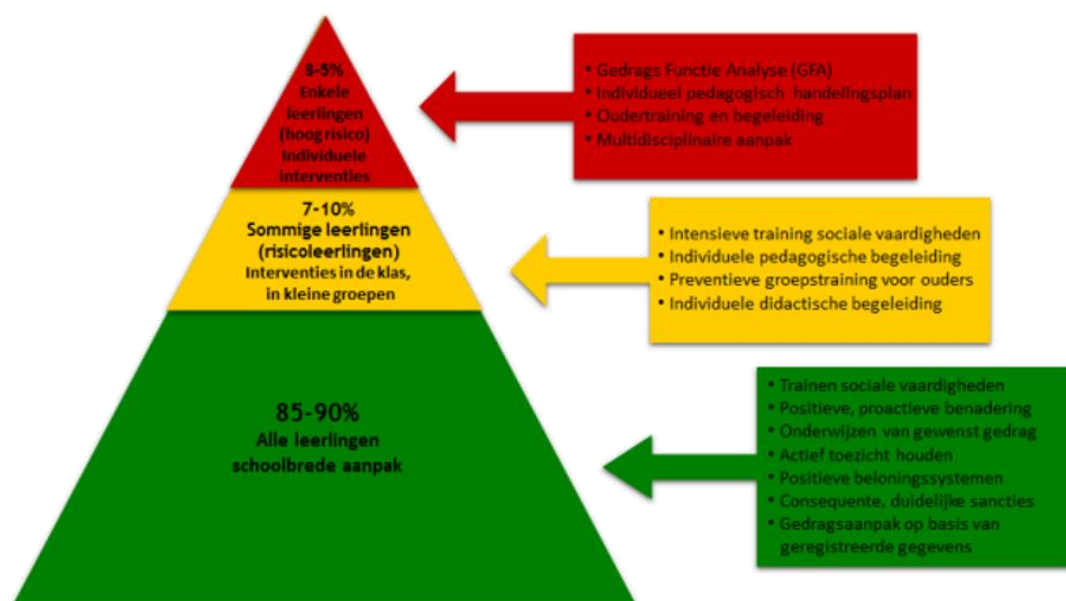
- Een kind heeft blauwe plekken, of schrammen, gescheurde kleren, beschadigde boeken. Let zeker op, als het kind normaliter niet slordig is.
- Een kind maakt zich het liefst onzichtbaar.
- In sommige gevallen is het onhandelbaar, agressief en overspannen.
- Het staat dikwijls alleen op de speelplaats; er komen geen vriendjes thuis om te spelen en wordt niet op feestjes en logeerpartijen uitgenodigd.
- Het kind zoekt het veilige gezelschap van de leerkracht of de leider.
- De schoolresultaten worden opeens veel slechter.
- Het kind is vaak afwezig, letterlijk of figuurlijk
- Slechte concentratie
- Het kind slaapt slecht.
- Het kind wordt bang van de andere kinderen en durft steeds minder'.

Wat doen we aan preventie?

We vinden het belangrijk dat leerlingen goed met zichzelf en met anderen (dichtbij en ver weg) kunnen omgaan. De leraren creëren daartoe een veilig en gestructureerd klimaat waarin kinderen zich gewaardeerd en gerespecteerd voelen. De leerkracht is hierin model. Wij hechten veel waarde aan een positieve en motiverende leraar, aan een begeleider die ervoor zorgt dat de leerlingen het werk zelfstandig (samen met anderen) kunnen doen.

Onze aanpak gebeurt op drie niveaus zoals aangeven in onderstaande figuur:

Basisaanpak primaire interventie (groen)

Wekelijks geven we lessen uit de methode KWINK waarin aan de hand van 5 bewezen thema's de kinderen leren om op een goede manier met elkaar om te gaan. We besteden aandacht aan de Gouden weken aan het begin van het schooljaar en de Zilveren weken na de kerstvakantie. De methode zorgt voor een doorlopende leerlijn door onze school.

Als aanvulling op KWINK hebben we per ruimte gedragsverwachtingen geformuleerd. Hierop wordt door de leerkrachten lesgegeven. De posters met gedragsverwachtingen hangen in de ruimtes en worden in de klassen besproken en in getraind.

Secundaire preventie (geel)

- Op groepsniveau met de PBS aanpak trainen van de afgesproken gedragsverwachtingen.
- Check in – check out op individueel niveau.
- Mogelijk inzet van de methode Rots en Water

Tertiaire preventie (rood)

- Contact met het samenwerkingsverband en mogelijk overleg Ondersteuning Team
- Maatwerk nodig in samenwerking met externe instanties zoals kinderpsychologen, Traumacompany, Veilig Thuis, Gemeente enz.

Verschillende rollen bij pesten

Kenmerken van een pestkop

Leerlingen die anderen pesten vertonen in de regel ook herkenbaar gedrag. Kenmerken hiervan zo'n leerlingen kunnen zijn:

- hij/zij staat vrij positief tegenover geweld, agressie, en het gebruik van stoere taal.
- hij/zij imiteert graag agressief gedrag.

- hij/zij is vlugger agressief, gebruikt meer geweld.
- hij/zij zegt spontaan wat hij denkt of voelt. Komt uit voor zijn mening en is vrij impulsief.
- hij/zij heeft de neiging anderen te overschreeuwen of te domineren om controle te houden, maar is misschien minder zeker dan het lijkt.
- hij/zij is meestal fysiek sterker of omringd door sterke vrienden die zijn gezag respecteren.
- hij/zij heeft moeite met regels, grenzen, en eigen of door anderen opgelegde regels.
- hij/zij schat de gevolgen van zijn gedrag verkeerd in.
- hij/zij geniet respect uit angst en niet uit waardering.
- hij/zij heeft een zwak inlevingsvermogen, is vooral met zichzelf bezig en houdt geen rekening met anderen.

Kenmerken van het gepeste kind

Naast gedragskenmerken van een pestkop kunnen leerkrachten ook gedrag signaleren van het kind wat gepest wordt. Deze kinderen:

- houden vaak niet van geweld en agressief of onbeschoft taalgebruik.
- weten veelal niet hoe hij met agressie van anderen om moet gaan.
- zijn eerder in zichzelf gekeerd.
- zijn geneigd zich onderdanig of gedienschtig te gedragen.
- zijn vaak onzeker in zijn sociale contacten.
- durven niet op te komen voor zichzelf.
- hebben vaak een lage dunk van zichzelf en geloven uiteindelijk dat het verdient om gepest te worden.
- reageren niet op de gepaste manier op druk: beginnen te huilen, of gedragen zich slaafs, gaan klikken of vleien, proberen zich vrij te kopen met snoep of geld, proberen de pestkoppen na te bootsen, maar falen daarin.

Consequenties van pestgedrag

Pesten komt helaas op iedere school voor. Het is een probleem dat alle betrokkenen van een school onder ogen moeten zien. Betrokkenen moeten de wil hebben om pesten tegen te gaan en uit te bannen.

Wanneer het probleem niet op de juiste wijze wordt aangepakt of de aanpak niet het gewenste resultaat oplevert, kan de inschakeling van een interne vertrouwenspersoon juf Marian of juf Anika nodig zijn. Zij kan het probleem onderzoeken, deskundigen raadplegen en het bevoegd gezag adviseren.

Als pesten inderdaad geconstateerd is in de klas gaat het volgende stappenplan van kracht:

Stap 1

De leerling vraagt hulp omtrent pestgedrag bij de leraar, pestgedrag wordt geconstateerd, of ouders melden pestgedrag. De leerkracht bespreekt met alle betrokkenen (pester, gepeste en alle andere rollen) wat er precies aan de hand is.

De leerkracht bespreekt de uitkomst met de intern begeleider. De leerkracht en IB'er bedenken een plan waarmee zij de situatie verder kunnen aanpakken.

Stap 2

De leerkracht bespreekt de situatie en maakt duidelijke afspraken. De afspraken worden vastgelegd in Parnassys. Ouders van een betrokkenen krijgen een bericht over de afspraken.

Stap 3

Na twee weken evalueert de leerkracht met de leerlingen en eventueel ouders of het pesten is gestopt. De leerkracht legt dit gesprek vast in Parnassys.

Stap 4

Bij herhaaldelijk pestgedrag neemt de leerkracht een duidelijk standpunt in en houdt een 'bestraffend' gesprek met de leerling die pest.

4.1 Bij herhaling

- Met andere klassen mee buiten spelen
- Check-out
- Pesten na-schooltijd op het schoolplein: half uur later naar huis
- Gesprek ouders en directie
- Interne schorsing
- Reflectie opdracht

4.2 Begeleiding van de gepeste leerling

- Medeleven tonen
- Zoeken en oefenen van een andere reactie
- De gepeste leerling laten inzien waarom er wordt gepast
- Nagaan welke oplossing de gepeste leerling zelf wilt
- Sterke kanten van een leerling benadrukken
- Leerling aan een sociaal sterke leerling koppelen (maatjes)
- Extra ondersteuning gericht op weerbaarheid (SOVA, weerbaarheidstraining, integratieve kindercoaching, begeleiding van de gedragsdeskundige.)
- De gepeste leerling niet overbeschermen. Bijvoorbeeld naar school/huis brengen of zeggen: "Ik zal het de pesters wel eens gaan vertellen". Hiermee plaats je de gepeste leerling juist in een uitzonderingspositie waardoor het pesten zelfs nog toe kan nemen.

4.3 Begeleiding van de pestende leerling

- In gesprek gaan. Zoeken naar de reden van het pesten.
- Laten zien wat het effect van zijn/haar gedrag is voor de gepeste leerling
- Excuses laten aanbieden of op een andere manier aan herstel werken (bijvoorbeeld samen een taak laten uitvoeren)
- In laten zien welke sterke (leuke) kanten de gepeste leerling heeft
- Consequenties laten zien
- Belonen (beloningssysteem) als pesten stopt of de juiste gedragsverwachting laat zien
- Zoeken naar een sport of club waar het kind kan ervaren dat contact met andere kinderen wel leuk kan zijn
- Inschakelen van hulp: sociale vaardigheidstrainingen, jeugdgezondheidszorg, huisarts, GGD, etc.